

Bir Lisans Öğrencisinin Gözünden Eleştirel Eylem: criticalelmaterials.org

İsmail Efe Top¹

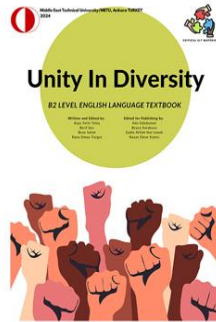
Öğrenmek sadece sınıflarda olmaz. Bunu çok erken yaşlarda, bilgisayar başına geçip aklıma gelebilecek tüm soruları o beyaz kutuya yazıp cevap bulduğumda anladım. İnternet, uzman oldukları konuları tamamıyla ücretsiz şekilde tüm dünya ile paylaşan insanlarla dolu. Şu an sahip olduğum neredeyse her şeyi o insanlara, o akredite edilmemiş eğitimlere borçluyum. Ancak madalyonun öteki yüzünü de görmezden gelemeyiz. İçinde bulundurduğu bilgileri teyit etmeyen platformlar içerik üreticilerine daha fazla özgürlük sağlasa da tüketiciler için problem yaratabilir. Bu durum, açık erişim platformlarının kimler tarafından oluşturulup kimler tarafından kullanıldığını oldukça önemli kılar.

Ben, ODTÜ Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği bölümü üçüncü sınıf öğrencisiyim. Bu yazıda www.criticalelmaterials.org adlı internet sitesinin kuruluş süreçlerini ve o süreçlere katkımı anlatacak, eğitim fakültesi öğrencilerinin gerçekleştirdiği bir eleştirel eylem örneğini kendi perspektifimden okuyucularla paylaşacağım. Critical ELT Materials, ODTÜ İngilizce öğretmenliği öğrencilerinin hazırladığı İngilizceyi iletişimsel, bağlamsal ve yaratıcı bir biçimde öğretirken öğrencilerde eleştirel bilinç kazandırmayı hedefleyen ünite şeklinde tasarlanmış ders materyallerinin ve ders planlarının paylaşıldığı bir platform. Örneğin, *Has Anybody Invented Women* başlıklı ünite kadın hakları konusunda eleştirel bilinç uyandırmayı hedeflerken, *Unity in Diversity* ırkçılığa dikkat çekiyor. *Understanding the Lower Class, Being a Worker* ve *Book of the Oppressed* başlıklı üniteler sınıf temelli ayrımcılığa odaklanırken *We Have Only One Earth* yüzeysel çevrecilik söylemlerinin ötesine geçip eleştirel ekolojik bir yaklaşım geliştirmeyi amaçlıyor.

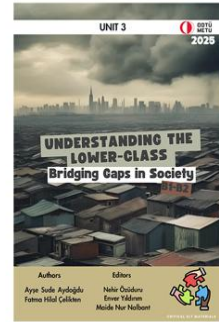
¹ ismailefetop@gmail.com

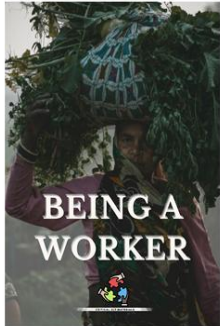
Has Anybody Invented Women

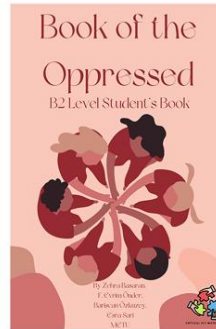
Unity In Diversity

Understanding the Lower-Class

Being a Worker

Book of the Oppressed

We Have Only One Earth

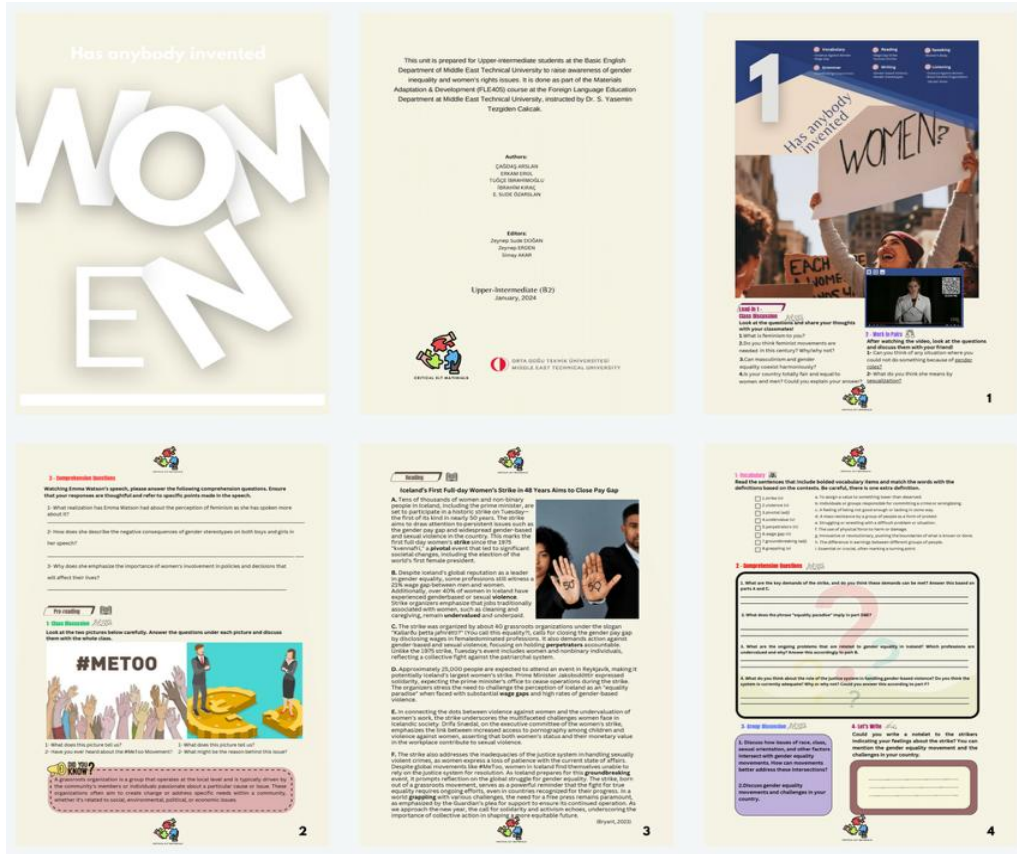
Critical ELT Materials projesi ile olan serüvenim benim için 2024'ün Ekim ayında, bölümümün çalışma salonundan çıkarken Yasemin Tezgiden-Cakcak Hocam ile karşılaşmam sonucunda başladı. Kendisi bana 4. sınıf materyal dersinde, öğrencilerinin eleştirel materyaller hazırladıklarını söyledi. Bu materyalleri açık erişimli bir şekilde bir internet sitesinde paylaşmak istiyorlardı. Görece her şey hazır; öğrenciler tarafından özenle hazırlanmış eleştirel materyaller, var olan materyalleri telif hakları açısından gözden geçirip yazarlardan rıza alabilecek genç ve istekli bir ekip ve en önemlisi tüm bu süreci yönetebilecek bilgili ve istekli bir eğitimci. Ancak projenin gerçekleşebilmesi için son bir parça eksikti, bu materyallerin yayınlanabileceği bir platform. İnternetin ve bunun yanında bilginin, tekelleştiği bir kültüre yapılabilecek en büyük protestonun; başkalarının tekelleri altına girmektense, benzer düşünen bireylerin bağımsız oluşumlar kurması olduğunu düşünüyorum. Yasemin Hocam da benzer şekilde düşünmüş olacak ki, materyallerin kendi platformumuzda, yani kendi kurduğumuz ve yönettiğimiz bir internet sitesinde paylaşılması gerektiğini belirtti ve benden bunu oluşturmamı istedi.

İnternet siteleri tasarlamaya aynı yılın ocak ayında başlamıştım. Uzun zamandır yazmama rağmen yazılarımı yayınlamakla rahat hissettiğim bir yer bulamamıştım. Son yıllarda artan reklam yoğunluğu ve sansür uygulamalarına isyan etmek amacıyla kendi sitemi oluşturmayı öğrendim. Her kararı kendim

verdiğim bir platforma sahip olmak ürettiğim içeriği de değiştirmişti. Daha amaçlı ve daha özgür hissediyordum. Ancak kendi sitemi yönetmeye alışık olsam da birçok farklı insanın emek verdiği bir projenin sayfasını oluşturma fikri beni epey bir tedirgin etmişti.

Tedirginliğin yanında uzun zamandır kendime sorduğum bir sorunun da cevabına yaklaşıyormuş gibi hissettim, "Bir lisans öğrencisi ne yapabilir ki?" Bu soru benim ve benim gibi eleştirel düşünen sıra arkadaşlarımdan aklımdan mutlaka geçmiştir. Bizi ayırıp bireysel güçsüzlüğümüzü tek seçenekmiş gibi sunan bir toplumda, yalnız ve aciz hissetmekten daha doğal ne var ki? Geleceği doğrudan şekillendirebilecek nadir mesleklerden biri olan öğretmenlik mesleğinin eğitimini alırken bu tarz düşüncelere dalmak ve böyle sorular sormak ne kadar da ilginç.

Dünyanın dört bir yanında İngilizce öğreten öğretmenlere yönelik, ücretsiz ve eleştirel bir projenin parçası olma fikri tabii ki içimdeki tedirginliğin önüne geçti ve projeye site tasarımcısı olarak katıldım. İlk toplantımızda var olan materyallerin editörlüğünü yapan ekip ile tanıştım. Kendileri, bölümümüzün zorunlu derslerinden biri olan Toplum Hizmeti dersini alan sıra arkadaşlarımdı.

Topluma Hizmet dersi öğrencilerinin üstlendiği materyal editörlüğü görevi birçok farklı parçadan oluşuyordu. Bunlardan bir tanesi de telif kontrolüydü, Materyal Hazırlama dersini alan öğrenciler bu materyalleri tasarlarken bunları yayınlamak gibi bir hedefleri olmadığından kullandıkları görsel ve metinlerin telif haklarının açık olup olmadıklarına her zaman dikkat etmemişlerdi. Bazı açık bilgi savunucuları, insanlığın birbirinden etkilenmeden yeni bilgi üretmeyeceğini savunduklarından, bilgiyi kısıtlayıcı telifin altına almanın yanlış olduğunu düşünseler de (Lessig, 2004); gerekli telif haklarını almadan başkalarının işlerini kullanmak günümüz dünyasında pek mümkün veya etik olmayabilir. Bundan dolayı editörlerin telif izni alınmamış metin ve görseller için telifin sahipleri ile konuşmaları, izni alamazlarsa da telifsiz alternatifler ile değiştirmeleri projenin devamlılığı için çok önemliydi. Bir başka görevleri de yazarlarımızdan rıza almak oldu, bazı materyaller yıllar önce tasarlandığından yazarları mezun olmuş ve iş hayatına atılmışlardı. Editörlerimizin projenin detaylarını, eserlerinin hangi şartlarda ve nasıl yayınlanacağını yazarlara detaylıca açıklaması ve bunun sonucunda bir bilgilendirilmiş rıza belgesinin alınmasının en doğrusu olduğuna karar vermiştik.

Eleştirel içerikli İngilizce eğitim materyalleri yayına hazırlanırken ben de site üzerine çalışmaya başladım. Bu projeye destek veren herkesin ODTÜ İngilizce Öğretmenliği bölümünden olmasından ötürü, ana sayfada üniversitenin logosu ve

bölümümüzün fotoğrafı başta olmak üzere birçok ODTÜ motifi kullandım. Bunun yanında ana sayfa; üniteler, ders planları ve bu iki kategoriye de uymayan 'çeşitliler' olarak üç kısma ayrıldı. Sayfayı, ziyaret edenlerin çok kısa bir sürede içeriklere ulaşabileceği ve isterlerse proje hakkında detayları öğrenebileceği bir şekilde tasarlamak çok önemliydi.

www.criticaleltmaterials.org

Telif konusu da üzerine çok düştüğümüz bir konu oldu. Üretilen içeriklere herkesin kolayca ulaşmasını ve kullanmasını sağlamanın yanı sıra bu içeriklerin üçüncü şahıslar tarafından maddi amaçlar için kullanılmayacağına emin olmamız gerekiyordu. Bundan dolayı Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası lisansını seçtik. Bu lisans; herhangi bir şahsın üretilenleri kopyalayabileceğini ve dağıtabileceğini, ancak atıfta bulunmadan, ticari amaç güderek veya materyal üzerinde değişiklik yaparak dağıtılmasını yasaklıyor. Birçok ülkede ürünün üretici ismiyle paylaşılması, telifinin üreticide olduğunu belirtse de; bir lisans kullanmak, hedef kitlesine ürünün doğasıyla ilgili bilgi verebilir.

Tüm bunlardan sonra sitemiz ve materyallerimizin bir kısmı hazır olsa da sosyal medya üzerinden nasıl ilerleyeceğimizi belirlemeden sayfamızı duyurmak istemedik. Sayfanın planlanması ve ünitelerin paylaşımına hazırlanması bir dönem sürdü, ilk dönemin bitmesiyle ikinci dönem Toplum Hizmeti alacak yeni öğrenciler geldi. Bu yeni ekibin bir kısmından ünite editörlüğü isterken kalan kısmından da sosyal medyamız üzerine çalışmalarını istedik. Tasarım ekibi ve günlük işleri yöneten iki farklı ekip oluşturuldu ve bir yol haritası çizildi. Proje 11 ay önce, Mart 2025'te duyuruldu ve o zamandan beri LinkedIn, Instagram,

Bluesky, Facebook ve TikTok platformları üzerinden düzenli paylaşımlar yapılıyor.

Critical ELT Materials üzerinde çalışırken öğrendiğim başka bir şey ise 4C yaklaşımı oldu. 4C; eleştirelilik (criticality), yaratıcılık (creativity), iletişimsel odaklılık (communicativeness) ve bağlamsallık (contextuality) ilkelerini temel alan pedagojik bir yaklaşımdır. Sayfamızda paylaştığımız her ders planı da 4C ilkelerine göre hazırlanıyor. Bu ilkeleri öğrenmek, bir lisans öğrencisi olarak, ders planı hazırlamaya olan bakışımı büyük ölçüde değiştirdi. Çoğu zaman, derslerimde benden örnek bir ders planı istendiğinde, kendimi bu ilkelere göre bir plan hazırlamaya çalışırken buluyorum.

Bu projede çalışırken öğrendiğim en önemli şey bir grup azimli insanın bir araya geldiğinde ne kadar büyük şeyler başarabileceğiydi. Bireysel olarak kimsenin altından kalkamayacağı bir proje; lisans, yüksek lisans, doktora ve doktora sonrası araştırmacılardan oluşan bir ekip sayesinde hayat buldu. Böylece ben de serüvenimin başında sorduğum soruya cevap bulabildim. Bir öğrenci, bir birey çok şey yapabilir; yeter ki aksiyona geçip çevresinden güç alsın. Bu projede sadece bir web sitesi inşa etmedik; aynı zamanda dünyanın dört bir yanındaki İngilizce öğretmenlerinin öğrencilerine yalnızca dil değil, eleştirel bir bakış açısı kazandırdığı ve direnmenin eğitimle başladığını her fırsatta vurgulayan bir topluluğun da temellerini attık.

Critical ELT Materials projesi gerek sosyal medya varlığımız gerek astığımız posterler ve gerekse ulaştığımız kitle sayesinde sitemizde 92 farklı ülkeden, 4 binden fazla ziyaretçiyi ağırladı. Daha büyük bir kitleye ulaşmak için çalışmaya devam ediyor ve değişimin parçası olmanız için sizi davet ediyoruz.

Son olarak, Yasemin Tezgiden-Cakcak Hocama hem projeyi hayata geçirip her adımında bizimle olduğu için, hem de hikayemi anlattığı bu yazıya verdiği sayısız öneri için teşekkür etmek istiyorum.

Kaynakça

Lessig, L. (2004). *Free Culture: How Big Media Uses Technology and the Law to Lock Down Culture and Control Creativity*. Penguin Press HC, The.